

Natuurpunt Voorkepen

Bismaandelijks tijdschrift - Jaargang 27 nr. 83 juli-augustus-september 2022

HOOYBERGBOS GERED!

50 JAAR VRIENDEN VAN HET ZOERSELBOS

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSpraak
Xe KAMER

A R R E S T

nr. 253.110 van 25 februari 2022
in de zaak A. 229.587/X-17.665

In zaak :

de VZW NATUURPUNT, VERENIGING VOOR NATUUR EN
LANDSCHAP IN VLAANDEREN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Peter De Smet
kantoor bondsweg 9000 Osea
Kortrijkse 141
bij wie woonplaats wordt gekozen
eveneens bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Mathias Scrbbe
kantoor bondsweg 9020 Oostkamp
Herdenkerstraat 4

tegen :

de GEMEENTE MALLE
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Yves Lays en Karim Vergaeren
kantoor bondsweg 9000 Aartsdemp - Ben Beem
Herdenkerstraat 36
tegen wie woonplaats wordt gekozen

www.natuurpuntvoorkepen.be

DE VERMEEREN

ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.496

T 03 312 44 60 F 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be

V.U. PAUL STRYCKERS - MEERHEIDEWEG 55 - 2980 ZOERSEL
P209223 AFGIFTEKANTOOR 2390 MALLE

Dura lex, sed lex (de wet is hard, maar het is de wet)

Beste natuurvriend,

Deze rechtsspreuk betekent dat een rechter gebonden is aan de wet zoals die er ligt, ook al leidt dat tot soms ongewenste resultaten. In ons land heeft de Raad Van State de bevoegdheid om administratieve rechtshandelingen die in strijd zijn met de geldende rechtsregels te vernietigen. Zo heeft de RVS op verzoek van Natuurpunt Voorkempen het Gemeentelijk RUP Hooyberg in Malle vernietigd. Lees hierover meer verder in dit blad.

Het waardevolle Hooybergbos dreigde onder het beton te verdwijnen, en als natuurvereniging is het onze opdracht om zo iets te voorkomen. Vlaanderen is met amper 11 % van het oppervlak een van de bosarmste regio's in Europa. Natuurpunt pleit daarom voor bosuitbreiding. Dit voorjaar hebben we al enkele nieuwe bosaanplantingen gedaan in ons werkgebied, en dit najaar gaan we hierin verder. Dat is goed, maar de eerste stap voor bosuitbreiding is voorkomen dat bestaand bos om verkeerde redenen verloren gaat.

Recentelijk nam ik bijgaande foto. We zie een perceel dat in april nog bos was en nu een **perfect legale** kaalslag. Nergens in Vlaanderen gaat de ontbossing zo snel als in de provincie Antwerpen, en Malle en Zoersel zijn helaas geen uitzondering. Meestal gebeurt dit uiteraard op bouwgronden en de aangekondigde betonstop heeft het proces nog versneld. Het zal daarom niet eenvoudig zijn om het tij te keren. Ik wens onze lokale bestuurders, geholpen door de adviesraden, veel moed en wijsheid in deze materie.

Geniet van een deugddoende zomer en trek vooral de natuur in.

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
Hooybergbos in Malle gered!	4
50 jaar Vrienden van het Boshuisje en het Zoerselbos	10
Nieuwe schuilhut in Blommerschot	13
Bos in Den Haan botanisch doorgelicht	14
Hazelaar	17
Grootoorvleermuizen in de kerk van Halle-Zoersel	19
Bevers in Blommerschot-De Kluis	20
Hop in Zoersel	20
Even voorstellen... Herman Van Looken	21
Natuur.cultuur - Antoine Leonard	26
Uitstap naar het bosreservaat Joseph Zwaenepoel	27
Inhuldiging windturbines	28
Brandhout uit onze natuurgebieden	28
Natuurcryptogram 6	28

Natuurpunt Voorkempen is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.

Werkten mee aan dit nummer: Cecile Biron, Greet De Bruijkere, Rhea Denissen, Chris De Roover, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Frieda Peeters, Plantenwerkgroep, Paul Stryckers, Dirk Swaenen, Gaby Thijs, Annelies Van Eyck, Eric Van Peel, Peter Van Pelt, Dirk Vanschoonbeek.

Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10, walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel; Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Foto voorpagina: het belang van het Hooybergbos voor o.a. vleermuizen werd onderkend door de Raad van State (foto Guy Laurijssens).

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender		
JULI		
vr 01	--	Start wandelfotozoektocht Westmalle (loopt tot 31 augustus)
zo 03	7u30 -20u30	Vlinderuitstap Hoge Venen en Luik
za 09	22u-0u30	Nachtvlinderavond De Bonte Klepper
za 30	14u	Op stap met onze viervoeters
AUGUSTUS		
zo 14	14u-16u30	Landschapswandeling De Hegte Heyde
vr 26	20u-24u	Nacht van de Vleermuis - De Welvaart Zoersel
di 30	19u30-22u30	Start cursus roofvogels - Oude pastorij Westmalle
SEPTEMBER		
zo 04	8u-19u	Uitstap op zoek naar notenkrakers - Ardennen
zo 04	11u-18u	Haringfeest - Bezoekerscentrum Zoerselbos (organisatie Vrienden van Zoerselbos)
wo 07	20u	Planningsvergadering 2023 - CC Westmalle zaal E
za 10	14u-16u30	Spinnensafari - Blommerschot-De Kluis
zo 18	9u-12u	Historische wandeling Zoerselbos (organisatie Vrienden van Zoerselbos)

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die bij dit nummer wordt meegestuurd. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.

Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkepen

Steun de aankoop van onze natuurgebieden op rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt uzv, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Vermeld dat het om een gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkepen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211

Hooybergbos in Malle gered!

Het 'Hooybergbos' is een klein maar waardevol stukje loofbos, gelegen tussen de dorpskernen van West- en Oostmalle en begrensd door de Antwerpsesteenweg ten noorden en de industriezone van Malle ten zuiden. We vinden er prachtige oude bomen die een thuis bieden aan heel wat fauna waaronder beschermde vleermuizen. Nochtans dreigde het bos te moeten verdwijnen voor de uitbreiding van de industriezone. In 2019 keurde de gemeenteraad van Malle immers het RUP Hooyberg goed met het oog op het ontwikkelen van extra bedrijventerrein op deze locatie. Om het bedreigde bos te redden stapte Natuurpunt naar de Raad van State die op 25 februari van dit jaar uitspraak deed.

Guy Laurijssens en Paul Stryckers

lichten het dossier en het arrest toe.

RUP Hooyberg

Het dossier Hooyberg kent een lange aanloopgeschiedenis en beroert al lang de gemoederen in de Malse dorpspolitiek. Het plan is dan ook omstreden en staat al meer dan 20 jaar garant voor felle discussies in de gemeenteraad. Reeds in 2000 werd gestart met de procedure om het terrein - gelegen tussen de Antwerpsesteenweg, de Nijverheidsstraat, Den Brekel en de bestaande industriezone - te herbestemmen van agrarisch gebied naar bedrijventerrein. Naast extra ruimte voor KMO's is er ook de intentie om in deze zone een nieuw recyclagepark onder te brengen.

In 2008 werd een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) principieel goedgekeurd door het toenmalige college. Later werd dit BPA omgevormd tot een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP). Na een eerste goedgekeuring door de gemeenteraad in 2013 werd het RUP echter geschorst door de deputatie van de provincie Antwerpen, o.a. wegens het ontbreken van onderzoek naar de milieueffecten (MER-screening). In 2015 werd het dossier gereanimeerd en werd gestart

met de opmaak van een nieuw RUP. In 2016 bracht het Agentschap Natuur en Bos (ANB) een ongunstig advies uit omtrent de opge maakte MER-screening. Na herwerking met o.a. de opname van milderende maatregelen voor vleermuizen verleende ANB in 2017 alsnog een gunstig advies. Uiteindelijk werd in 2018 een nieuw ontwerp-RUP voorlopig vastgesteld door de gemeenteraad, waarna een openbaar onderzoek werd georganiseerd.

Aangezien het biologisch waardevolle Hooybergbos - dat midden in de betrokken zone gelegen is - zou moeten verdwijnen door de uitgetekende plannen, werd door Natuurpunt bezwaar aangetekend tegen het gemeentelijk RUP. Concreet vroeg Natuurpunt om het plan te hertekenen op een manier die toelaat om het Hooybergbos te behouden. Ook de Gecoro, de Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening van de gemeente Malle, trad het pleidooi van Natuurpunt bij om het Hooybergbos planologisch te vrijwaren. Desondanks keurde de gemeenteraad van Malle op 27 juni 2019 het RUP Hooyberg goed. Dit gebeurde evenwel na een uitstel van 60 dagen om nog snel een

Situering plangebied RUP Hooyberg met centraal het Hooybergbos (zie luchtfoto links) dat plaats zou moeten maken voor een nieuw bedrijventerrein en een stuk openbare weg (zie het grafisch plan rechts).

bijkomend onderzoek naar vleermuizen te laten uitvoeren, in een poging om tegemoet te komen aan de door Natuurpunt gemaakte opmerkingen tijdens het openbaar onderzoek.

Naar de Raad van State

Natuurpunt houdt niet van juridische procedures, het is een soort noodrem die we liever niet gebruiken. We zoeken veel liever samen met de betrokken beleidsmakers naar constructieve oplossingen als blijkt dat natuurwaarden onder druk staan. Helaas bleek dat hier niet mogelijk. De opmaak van ruimtelijke plannen is echter steeds gebonden aan rechtsbeginselen en regels m.b.t. ruimtelijke ordening en natuurbescherming. Het is opvallend hoe de gemeente Malle hier in dit dossier onzorgvuldig mee omging, ook al werd ze er uitdrukkelijk op gewezen tijdens het openbaar onderzoek, en door haar adviesraden zoals de Gecoro en de milieuraad. Als vervolgens ook de hogere overheden een oogje dichtknijpen (zij kunnen RUP's van lagere overheden om die reden immers schorsen) dan rest enkel een juridische procedure, hoe jammer dat ook is.

Voorafgaand aan de procedure bij de Raad van State werd eerst nog een verzoekschrift tot

schorsing van het gemeentelijk RUP gericht aan de deputatie van de provincie Antwerpen, en later ook aan de Vlaamse Regering. Beide overheden wilden echter niet ingaan op dit verzoek. Om een voorbeeld te stellen, besloot Natuurpunt om de wettigheid van het gemeentelijk RUP Hooyberg in vraag te stellen bij de Raad van State. Op 22 oktober 2019 werd daartoe een gemotiveerd verzoekschrift ingediend met het oog op de nietigverklaring van het vastgestelde RUP Hooyberg.

De rechtspleging door de Raad van State bestond uit verschillende rondes van antwoord en wederantwoord van enerzijds de gemeente Malle als 'verwerende partij' en van Natuurpunt vzw als 'verzoekende partij'. Ook Felix Vermeiren en de nv Hobby doe het zelf center Vermeiren mengden zich in de procedure als 'tussenkommende partijen' (dhr. Vermeiren is mede-eigenaar van een perceel in het betrokken gebied, waarop hij een door de nv uit te baten winkel wil vestigen). Deze laatsten vroegen om de eventuele vernietiging van het RUP te beperken tot het centrale bosgebied.

Beschermde vleermuizen

Hoewel het Hooybergbos om vele redenen

het beschermen waard is, zijn het vooral de aanwezige vleermuizen die juridisch de nodige aandacht kregen. Het bos vormt immers het leefgebied van verschillende vleermuissoorten. Ze gebruiken scheuren en holten in de dikke oude bomen als rust- en/of voortplantingsplaats. Vleermuizen zijn maximaal beschermd volgens de Europese Habitatrictlijn en het Soortenbesluit. Hun rust- en voortplantingsplaatsen mogen niet vernietigd, beschadigd of verstoord worden.

In het licht hiervan besliste de gemeente Malle om na het openbaar onderzoek - en n.a.v. de hierover door Natuurpunt geformuleerde bezwaren - alsnog een studie te laten uitvoeren door een onderzoeksbureau. De beknopte studie bevestigt de aanwezigheid van vleermuizen en van tal van potentiële 'vleermuisbomen'. Tevens wordt een aantal te nemen maatregelen bij de kap van het bos geformuleerd, die ook overgenomen werden als beheervoorschriften in het RUP: (1) boskap kan enkel in de maanden september en oktober gebeuren (na de voortplantingsperiode en voor de winterslaap van de vleermuizen), (2) de bomen moeten kort voor de kap onderzocht worden op aanwezigheid van van vleermuizen; bomen waar vleermuizen in worden aangetroffen, kunnen niet worden gekapt (evenals een bufferzone errond) en (3) als er tijdens het vellen van de bomen toch nog een vleermuis wordt gevonden, moet de kap onmiddellijk stopgezet moet worden.

Handig opgelost, zo dacht de gemeente wellicht. Toch zijn er een aantal bedenkingen te maken bij deze regeling. Van een zorgvuldig plannende overheid kan verwacht worden dat ze in het RUP een rechtszekere oplossing biedt voor een door haar erkend probleem. In de plaats van voorafgaand grondig onderzoek uit te voeren en reeds op planniveau de nodige

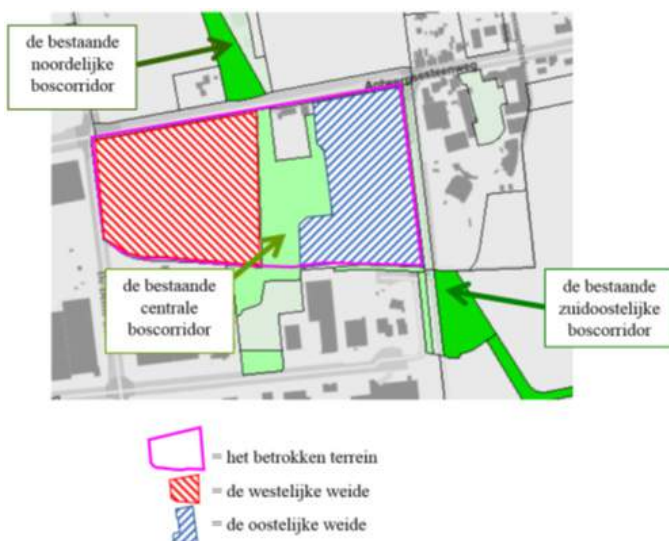
maatregelen te treffen, wordt zo het probleem verschoven naar een later onbepaald tijdstip. De gevolgde werkwijze biedt geen rechtszekere oplossing aangezien het tot gevolg kan hebben dat het RUP onuitvoerbaar wordt als er vleermuizen worden vastgesteld. Het voorschrift om bomen waarin vleermuizen worden aangetroffen niet te kappen creëert immers rechtsonzekerheid bij de realisatie van de bestemming van het RUP en gaat aldus in tegen de bestemmingsvoorschriften, zo was het oordeel van de raad. Bovendien wordt er bij voorbaat uitgegaan van het rooien van het bos. Daarbij wordt abstractie gemaakt van de beschermingsstatus van de vleermuizen. De beschreven maatregelen verhinderen immers niet dat verstoring zal plaatsvinden. Het kappen van de bomen vernietigt hun rust- en voortplantingsplaatsen onherroepelijk, ook al zijn de dieren tijdelijk niet aanwezig.

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan

Een element dat ook heeft meegespeeld in de procedure is een zekere tegenstrijdigheid tussen het RUP Hooyberg en het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS). Het GRS vormt de basis van het gemeentelijk beleid inzake ruimtelijke ordening en een belangrijk principe is dat RUP's uitvoering moeten geven aan het structuurplan. Een GRS legt de grote lijnen vast, een RUP zorgt voor een verfijning op perceelsniveau en legt de bestemming en stedenbouwkundige voorschriften vast.

Het GRS van Malle hecht terecht veel belang aan het behoud van zgn. corridors, natuurlijke verbindingen tussen natuurgebieden. En daar knelt het schoentje want specifiek voor de site van de Hooyberg wordt in het GRS uitdrukkelijk gesteld dat de 'openruimtecorridor' over de

Uittreksel uit de Biologische Waarderingskaart (2018) met aanduiding van de bestaande groencorridor die volgens het GRS Malle gevrijwaard moet blijven.

Antwerpsesteenweg behouden moet blijven: De open ruimte corridor tussen de kernen van Oost- en Westmalle dient gevrijwaard te worden. De bebouwing van Oost en West mag niet naar elkaar toegroeien. Nieuwe bebouwing of uitbreiding van bestaande bebouwing is niet toegelaten. Dit thema stelt zich concreet bij de uitbreiding van het industriegebied ter hoogte van de Hooiberg, waar de corridor dient gevrijwaard te worden. Concreet gaat het over de groencorridor ten oosten van de industriezone die van noord naar zuid de Antwerpsesteenweg kruist, met in het noorden o.a. het 'Witbos' langs de Steenovenstraat, centraal het 'Hooibergbos' en in het zuiden de bosfragmenten en bomenrijen langs Den Brekel die op hun beurt aansluiten bij het complex van Wolfschot en park de Renesse.

Het verweer van de gemeente dat de aanplant van een nieuw bos op de oostelijke weide (in het RUP voorzien als 'openbare groene ruimte') als compensatie zou kunnen dienen voor de te kappen centrale boscorridor kon de Raad van State niet overtuigen. Bovendien blijkt

ongeveer de helft hiervan voorzien als reservatiestrook voor verkeersinfrastructuur. Het spreekwoord 'blij maken met een dode mus' kan hier eerder gelezen worden als 'blij maken met een dode vleermuis'...

Rol Gecoro

Uit de verplichting om een openbaar onderzoek te organiseren, volgt de verplichting om de ingediende bezwaren met gepaste zorgvuldigheid te onderzoeken en, wanneer ze niet gevolgd worden, om afdoende te motiveren waarom dat niet het geval is. De Raad van State benadrukt in dit verband de fundamentele rol die de Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening (Gecoro) vervult. De Gecoro heeft als taak de beslissende overheid ten gronde te informeren door alle bezwaarschriften te beoordelen en er een eigen advies aan toe te voegen. De Gecoro trad in dit geval het bezwaarschrift van Natuurpunt bij. De commissie vindt het vandaag de dag niet verantwoord om een dergelijk bos te vellen. Haar conclusie laat niet aan duidelijkheid te wensen over:

De meerderheid binnen de Gecoro stelt dat men zeer omzichtig moet omspringen met het aansnijden van groene, open ruimte. Dit is onomkeerbaar. Ze stelt daarom dat het wenselijk is om [de bestaande centrale boscorridor] te behouden, en de [industriële] ontwikkeling te beperken tot [de westelijke weide]. Dit wordt bevestigd in het finale advies van de Gecoro: [de bestaande centrale boscorridor] en [de oostelijke weide] dienen planologisch verankerd te worden in het RUP en mogen niet wijken voor de ontwikkeling van nieuwe industriegronden.

Het advies van de Gecoro is evenwel niet bindend. Het college mag dus een beslissing nemen die afwijkt van het Gecoro-advies, op voorwaarde dat aan de motiveringsplicht voldaan wordt. In haar motivering om het advies van de gecoro over het behoud van bos niet te volgen, verwijst de gemeente bv. naar het belang van bijkomend bedrijventerrein. Echter maakt ze nergens een afweging met het belang om het bos te behouden. In plaats daarvan gaat de gemeente er zonder meer vanuit dat het bos sowieso gekapt zal worden terwijl het juist dit element was dat in vraag werd gesteld. Dat blijkt ook uit de verwijzing naar het gevoerde vleermuizenonderzoek waaruit blijkt dat de ontwikkeling van het gebied niet meer in vraag wordt gesteld maar dat genoeg wordt genomen met *maatregelen bij de kap*.

De Raad van State is van oordeel dat de gemeente hiermee onvoldoende aandacht heeft besteed aan de planologische argumentatie om het Hooybergbos te vrijwaren en dat de motieven die ze voorlegt om het advies van de Gecoro niet te volgen, niet kunnen voldoen. De Raad stelt dan ook dat zeker in het licht van de toepasselijke – bindende – bepaling van het GRS de gemeente er niet van kan overtuigen dat zij zich op deugdelijk vastgestelde juridi-

sche en feitelijke elementen heeft gesteund die haar besluit kunnen verantwoorden om, anders dan de Gecoro heeft geadviseerd, de bestaande centrale boscorridor niet te vrijwaren.

Vernietiging RUP Hooyberg

De Raad van State oordeelt als administratieve rechter niet over de opportuniteit van de bestreden beslissing op zich maar wel over de vraag of bepaalde rechtsbeginselen al dan niet geschonden werden. Concreet was dit laatste volgens de Raad het geval voor de materiële motiveringsplicht, het zorgvuldigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel. Zo heeft de gemeente Malle op ontoereikende wijze gemotiveerd waarom ze afweek van het advies van de Gecoro om het Hooybergbos te vrijwaren. Bovendien creëerde ze met het beheersvoorschrift om bomen waarin vleermuizen worden aangetroffen niet te kappen zelf de nodige rechtsonzekerheid bij de realisatie van het RUP. Op 25 februari 2022 besliste de Raad van State dan ook om het gemeenteraadsbesluit tot vaststelling van het RUP 'Hooyberg' in zijn geheel te vernietigen. Het volledige arrest kun je hier raadplegen:

<http://www.raadvst-consetat.be/Arresten/253000/100/253110.pdf>

Met het arrest van de Raad van State over het RUP Hooyberg komt een (voorlopig?) einde aan een politiek brokkenparcours van meer dan 20 jaar waar verschillende achtereenvolgende bestuursmeerderheden van de gemeente Malle verantwoordelijkheid voor dragen. In zijn arrest toont de Raad van State zich behoorlijk streng voor het besluitvormingstraject van de gemeente Malle en oordeelt hij dat daarbij een aantal basisbeginselen van behoorlijk bestuur geschonden werden. We hopen dat

de gemeente dit signaal ter harte neemt en dat de nieuwe politieke generatie in Malle het voortouw neemt om in de toekomst zorgvuldiger te werk te gaan inzake ruimtelijke planning, in nauwe en constructieve samenwerking met haar adviesraden waarin vrijwilligers van verenigingen zoals Natuurpunt zich met hart en ziel, maar ook met veel kennis van zaken, inzetten voor een mooier Malle.

De uitspraak van de RvS is een opsteker voor de beleidswerking van Natuurpunt Voorkempen. Onze vereniging heeft als doel om de natuurlijke structuur in onze gemeenten voor

de toekomst veilig te stellen. Dit gebeurt vooral door aankoop en beheer van terreinen maar dus ook door tussenkomst in het beleid. Het dossier Hooyberg toont dat we ook op deze manier een verschil kunnen maken. Dit resultaat is overigens niet alleen het werk van onze lokale beleidswerkgroep maar werd ook mee mogelijk gemaakt door de professionele juridische ondersteuning vanuit de gewestelijke vzw Natuurpunt en de vertegenwoordiging door LDR advocaten Peter De Smedt en Matthias Strubbe. We danken iedereen die hieraan heeft meegewerkt.

Gruj Laurijssens

50 jaar Vrienden van het Boshuisje en het Zoerselbos

Binnen het werkingsgebied van de afdeling werkt Natuurpunt Voorkempen samen met andere verenigingen die zich engageren voor natuur en milieu. Eén van deze verenigingen is 'de Vrienden van het Zoerselbos' die haar werking volledig focust op het Zoerselbos, het grootste natuurgebied van de gemeente Zoersel.

Rhea Denissen

is voorzitter van de vereniging en stelt ze voor naar aanleiding van het eerste half-eeuwfeest!

De Vrienden van het Zoerselbos waken over het beschermde Zoerselbos en de uitbreiding ervan als Vlaams natuurreservaat, door een goede samenwerking met het Vlaamse Agentschap voor Natuur en Bos en een actieve inbreng in verschillende plannings- en inrichtingsprocessen, zoals het natuurinrichtingsproject Zoerselbos. Maar anno 2022 is vooral de natuureducatieve werking een belangrijke rol die ze opnemen. Met het bezoekerscentrum Zoerselbos (foto bovenaan deze pagina), dat zich situeert aan de Boshuisweg over het be-

kende Boshuisje, hebben ze daarvoor natuurlijk de perfecte uitvalsbasis aan de 'inkom' van het Zoerselbos. De vrijwilligers van de Vrienden van het Zoerselbos staan er in het weekend, op feestdagen en tijdens schoolvakanties ook op vrijdagen klaar om bezoekers wegwijs te maken. De tentoonstelling geeft alvast een goed beeld van de geschiedenis van het bos, de strijd om het behoud ervan en in het bijzonder ook over de rol die het Zoerselbos speelde in de werken van Hendrik Conscience. Een goed startpunt ook voor een sterke gidsenwerking

en de voorbeeldige scholenwerking. De **werk-groep Kind en natuur** ontvangt namelijk jaarlijks een duizendtal leerlingen van Zoerselse scholen in het Zoerselbos voor een actieve kennismaking met de natuur en het bos.

Dat lijkt nu allemaal al jaren evident; het bezoekerscentrum Zoerselbos mocht 3 jaar geleden ook al de 20ste verjaardag vieren. Maar daarvoor moest wel een lange weg afgelegd worden... een weg die ondertussen historische proporties aanneemt.

Want we kunnen het ons nu nog moeilijk voorstellen, maar het Zoerselbos is in zijn voortbestaan wel degelijk bedreigd geweest. Verkavelingen, de oprichting van een recreatiecentrum, ... sinds de jaren '60 pakten donkere wolken samen boven de toekomst van het Zoerselbos. Grote stukken waren reeds verkaveld (verkavelingen Goudveld, Ten Bos en Schriekbos) of waren ingenomen door weekendverblijven. De

Stichter Leo Cautereels

Het Boshuisje, waar het allemaal begon...

aanleg van de autosnelweg E34 was ook al in uitvoering. En de verdere 'verkaveling' van het Zoerselbos was reeds in een vergevorderd stadium van realisatie. Hierrond groeide langzaam weerstand.

Maar toen begin jaren '70 ook het voortbestaan van het Boshuisje onzeker werd, werd de weerstand geformaliseerd. Bewoners, sympathisanten en klanten van het Boshuisje besloten tot actie over te gaan. Op 16 juni 1972 kwamen ze bij elkaar in het Boshuisje om een vereniging te stichten met als doel het Boshuisje en zijn omgeving te beschermen. Er werd besloten een vzw op te richten met 5 stichtende leden, onder leiding van Leo Cautereels, na al die jaren nog steeds actief erevoorzitter van de vereniging.

In 2022 mag de vzw "de Vrienden van het Boshuisje en het Zoerselbos" dus de 50ste verjaardag vieren! Een goede gelegenheid om een balans te maken en terug te kijken.

Voorals de eerste 20 jaar van het bestaan kunnen getypeerd worden als de jaren van de **strijd voor het behoud en de bescherming**. De eerste taak van de vzw was destijds de redding van het Boshuisje, en bij uitbreiding het gehele Zoerselbos van ongeveer 400 ha. Er

In het bezoekerscentrum vinden cursussen en vergaderingen plaats.

werd gekozen voor de bescherming als landschap in uitvoering van de wetgeving op het beschermen van Monumenten en Landschappen, een bevoegdheid toegewezen aan de Vlaamse overheid. Dit werd een lange strijd, want er werden redelijk wat stokken in de wielen gestoken: dossiers die verdwenen, procedures bij de Raad van State, verdragingsmaneuvers, lobbywerk tot in de hoogste regionen,... Maar finaal werd de bescherming in verschillende fasen bereikt, met als kroon op het werk de definitieve bescherming als landschap halverwege de jaren '80. Maar ook op het terrein liep de toepassing niet vanzelf. De Vrienden van het Zoerselbos zorgden er echter voor dat alle overtredingen vervolgd werden en dat uiteindelijk het beschermingsbesluit toegepast werd.

Met de bescherming lag de weg echter wel open om de schouders te zetten onder een **aankoopbeleid** en de realisatie van een bezoekerscentrum voor het Zoerselbos. Al in 1991 werden eerste terreinen in Heiblok aangekocht, een samenwerking van de Vrienden van het Zoerselbos met de vzw Natuurreservaten (een van de voorlopers van Natuurpunt – red.). Hierdoor valt het natuurreservaat op vandaag onder het beheer van Natuurpunt Voorkempen. De rest van het Zoerselbos werd stelselmatig aangekocht door de Vlaamse overheid; sinds de jaren '90 nam ze ruim 300 ha in beheer.

De realisatie van het **bezoekerscentrum** had uiteraard ook heel wat voeten in de aarde. De Vrienden hadden in de jaren '80 hun oog al laten vallen op het voormalige boswachtershuis 'het Boshuis' tegenover 't Boshuisje. Met de hulp van de gemeente Zoersel kon in 1991 de droom waargemaakt worden via onteigening van de verlaten hoeve en de aansluitende bossen. Het gebouw werd vervolgens via een erfpachtovereenkomst voor 49 jaar overgedragen aan de vzw Patrimoniumbeheer Zoerselbos en later aan de Vrienden van het Boshuisje en het Zoerselbos vzw. De vzw Patrimoniumbeheer maakte het mee mogelijk dat het boerderijtje gerenoveerd werd. Nadien nam de Vlaamse overheid de afwerking en de realisatie van de tentoonstelling voor haar rekening. De Vrienden van het Boshuisje en het Zoerselbos beheren en bemannen sindsdien het bezoekerscentrum.

Maar de strijd is niet gestreden, er ligt nog altijd werk op de plank voor de toekomst: het bewaken van de bescherming, het behoeden van het Zoerselbos voor over-recreatie, de volledige verwerving van het Zoerselbos, de uitvoering van de laatste fase van het natuurinrichtingsproject, een duurzame toekomst voor het Boshuisje en structurele verbinding van het Zoerselbos met alle natuurkernen in de omgeving,... Op de lauweren rusten is er daardoor niet bij. Daarom blijft de vzw ook na 50 jaar relevant! Op naar de volgende 50 jaar!

*Meer info vind je op www.zoerselbos.be. Vragen stuur je naar info@zoerselbos.be
Het bezoekerscentrum Zoerselbos is gelegen in de Boshuisweg 2 te Zoersel en geopend op zater-, zon- en feestdagen alsook op vrijdagen tijdens schoolvakanties, van 13 tot 17 uur.*

Nieuwe schuilhut in Blommerschot

Paul Stryckers

Aan de Kruisdreef in Zandhoven werd door Natuur- en Landschapszorg, het maatwerkbedrijf van Natuurpunt een nieuwe schuilhut gebouwd. Ze ligt vlakbij de Kluisbaan en Blommerschot, die deel uitmaken van een druk bereden fietsroute. Doordat het gebinte uit coniferenhout is opgetrokken, werd op enkele plaatsen uitvloeiing van hars vastgesteld. Het is de bedoeling tijdelijk een zeil te spannen

om dit hars op te vangen. De schuilhut werd al druk gebruikt op 10 april voor een ontbijt georganiseerd door het team van Hazelarus dat deelneemt aan Expeditie Natuurpunt.

De schuilhut kon gerealiseerd worden dankzij de financiële ondersteuning van de Vlaamse Overheid (projectsubsidie openstelling erkende natuurrezervaten).

Paul Stryckers

Bos in Den Haan botanisch doorgelicht

In deze derde bijdrage bezoekt de plantenwerkgroep een bos dat recentelijk aan het patrimonium van onze afdeling werd toegevoegd.

Het natuurreservaat Den Haan maakt deel uit van de Vallei van de Delfte beek en vormt de verbinding tussen Blommerschot-De Kluis en Zoerselbos. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 11 ha, waarvan 5,3 ha bos. Dit laatste vormde het voorwerp van een botanische verkenning door de plantenwerkgroep. Op 8 april en 4 mei doorkruisten enkele leden het bos. Op 8 april beperkte het bezoek zich tot het natste perceel; op 4 mei werd nagenoeg het ganse bos onderzocht.

Het bos wordt gekenmerkt door een vochtigheidsgradiënt van noordwest naar zuidoost, hoewel het aan de zuidoostzijde wordt begrensd door een waterloop (op Geopunt vermeld als 'Eindhovense beek'). De bodemkaart

geeft aan dat het westelijke deel zich op een kleiige ondergrond bevindt, terwijl dit in het oostelijke deel zand is. Dat verklaart voormelde gradiënt, aangezien klei veel minder waterdoorlatend is dan zand.

Het nattere deel heeft deels het kenmerk van een doorgesloten hakhoutbos van witte els. Deze soort is inheems in Midden-Europa maar verwildert hier makkelijk en wordt daarom als een ingeburgerde soort beschouwd. Ook langs de Delfte beek in Blommerschot komt de soort talrijk voor. Het andere stuk van het nattere deel bevat restanten van Canadapopulieren. De bomen zijn omgevallen en hebben minder dan 50 cm omtrek bereikt; de plastic netten die eertijds de jonge aanplant tegen vraat moesten beschermen hangen nog aan de stam (zie foto op p. 12). Tussen de Canada's staan indrukwekkende exemplaren hazelaar. Op het eerste gezicht lijken ze veel ouder dan de populieren, maar op één plek vonden we een hazelaar die bovenop de omgevallen populier is gegroeid, zoals op de foto te zien is. Merkwaardig dat het populierenhout zo lang bewaard is. De hazelaars kunnen immers op minstens 30 jaar gerekend worden. Als struiken vinden we eenstijlige meidoorn, gewone vlier, sporkehout en opvallend veel Gelderse roos. Merkwaardig is het voorkomen van één (jong) exemplaar Spaanse aak (veldesdoorn). In de buurt daarvan staat ook een Amerikaanse kornoeljestruik. Aanleiding tot discussie vormden de talrijke ribesstruiken. Sommige vertoonden de kenmerken van de zwarte bes, een oud bossoort. Andere leken eerder introducties van cultuurvormen. De kruidvegetatie wordt gedomineerd door moeraszegge. Daartussen groeien soorten als drienerfmuur, echte valeriaan, geel nagelkruid, gewone engelwortel, kruipend zenegroen, smalle stekelvaren en wijfjesvaren. Langs een van de grachten die het bos doorkruisen staat holpijp, een paardenstaartsoort. Bijzonder is de vondst van een kleine groep groot heksenkruid, een soort die we ook op een enkele plaats in Zoerselbos terugvinden. De moesdistel is eveneens een opvallende verschijning. In dit bosgedeelte zijn enkele open plekken. Een daarvan

Door wilde kamperfoelie ingesnoerde zwarte els.

herbergt een kleine populatie gewone dotterbloem, in het gezelschap van gele lis, scherpe zegge en waterzuring.

In de overgangszone naar het drogere deel staan zomereiken samen met hazelaars, eenstijlige meidoorn en een groot exemplaar boswilg. Talrijk is wilde kamperfoelie. In de kruidlaag groeien brede stekelvaren en mantjesvaren. In het droogste, oostelijke deel komen we de onvermijdelijke Amerikaanse vogelkers tegen. Voorlopig is het centrale deel van het bos nog te nat voor deze soort. Hopelijk treedt geen verdroging op want dit zou deze invasieve exoot grote uitbreidingskansen geven. Om die reden zal onze afdeling een hydrologisch onderzoek van het terrein uitvoeren.

Aan de rand van het pad dat de noordwestelijke grens van het bos uitmaakt, staat adelaarsvaren. Die wordt als een oud bossoort

Paul Struyckers

Groot uitgegroeide hazelaar die bovenop een omgevalen Canadapopulier staat. Het plastic beschermnet is nog aanwezig.

beschouwd. Vermoedelijk heeft deze soort zich door de natte bodem niet naar het centrale bosgedeelte kunnen uitbreiden. Het bos is duidelijk al jaren niet meer beheerd, waardoor de natuurlijke ontwikkeling het kon overnemen. Er is al een behoorlijk aandeel van staand en liggend dood hout, wat uiteraard belangrijk is voor de zwammen en insecten die er van afhankelijk zijn.

In totaal konden we meer dan zeventig soorten planten determineren. Het bos in Den Haan is beslist een mooie aanwinst voor onze vereniging!

De plantenwerkgroep

Paul Struyckers

Grote deels afgestorven boswilg op de overgang van nat naar droog.

Hazelaar

Gaby Thijis

Dit is de vierde aflevering van de reeks waarin we inheemse houtgewassen voor je tuin voorstellen. We houden ons hierbij aan de zgn. 'Hermy-regel' dat bomen en struiken in een privé-tuin best niet hoger worden dan 12 meter.

Laten we deze aflevering beginnen met een gedachte-experiment. Stel, je bent een fervente winterliefhebber; je moet niets hebben van de zomer. Dan is de hazelaar een echte pretbender, want de struik bloeit al vanaf januari. In mijn tuin begint één exemplaar er elk jaar opnieuw al in december aan. Hoe dan ook, het is een bijzondere ervaring om deze voorbode

van de lente telkens weer in volle winter geel te zien verkleuren van het stuifmeel. Misschien minder interessant voor hooikoortslijders, maar in die periode zijn mensen minder buiten en hebben ze er gelukkig minder last van. Hazelaar is inderdaad een windbloeiër, die dus geen beroep doet op insecten voor de bestuiving. Honingbijen kunnen al wel actief zijn op

Gaby Thijs

Uit het onopvallende vrouwelijke katje groeien...

warme winterdagen (boven 10° C) en komen dan op het talrijke stuifmeel af. Imkers spreken dan ook van een 'onmisbare soort'. Net zoals bij de verwante berken en elzen hangen de mannelijke katjes reeds in de zomer klaar voor het volgende bloeiseizoen. Zo opvallend de mannelijke katjes, zo onopvallend de vrouwelijke. Ze zien er uit als een bladknop waaruit tijdens de bloei de kersrode stempels tevoorschijn komen. De struik is het best bekend omwille van zijn vruchten, de hazelnoten. Om die reden was hij al in de oudheid in cultuur. Het tweede deel van de wetenschappelijke naam *Corylus avellana* verwijst naar de Zuid-Italiaanse stad Avellino, die van oudsher een van de belangrijkste centra van de hazelaarteelt was. Bij de wilde hazelaar steken de noten uit het onregelmatig getand vruchtomhulsel uit. In de handel vind je ook noten die volledig in dat omhulsel ingesloten zitten. Dat wijst erop dat het om vruchten van de verwante Lambertsnoot *Corylus maxima* gaat. Deze soort uit Zuidoost-Europa en Klein-Azië wordt ook bij ons in tuinen aangeplant. De noten worden niet alleen door mensen gegeerd. Gaaien, boomklevers en eekhoorns zijn er dol op. Wie de rosse pluimstaarten graag in zijn tuin op bezoek heeft, mag zeker niet vergeten om enkele hazelaars aan te

planten! Hoewel de hazelaar met zijn grote bladeren en parasolvormige groei de kenmerken van een echte schaduwplant vertoont, is diepe schaduw -b.v. van beukenbos- niet aan hem besteed. Hazelaar profiteerde in het verleden van het weid verbreide hakhoutbeheer, waarbij bossen periodiek in het licht gezet werden. De soort was zelf ook onderdeel van het hakhout. Van in de Steentijd is bekend dat hazelaarstammetjes, net zoals wilgentakken, gebruikt werden om muren te vlechten. Tuinschermen van gevlochten hazelaar zijn nu nog in de handel. Van de jonge, rechtop schietende stammetjes werden zgn. pelgrimswandelstokken gemaakt. Enkele jaren geleden verdween nog een partij van dergelijke stammetjes uit ons reservaat De Kluis. Zouden die nu op weg zijn naar Compostella? Hazelaar houdt niet van erg droge arme zandgrond, maar in heel wat tuinen is de bodem dermate 'verbeterd' dat hij er zich al wel goed thuis voelt. De struik kan goed gesnoeid en zelfs periodiek tot op de grond afgezet worden, maar één goed uitgegroeide hazelaar kan een kleine tuin volledig overkoepelen.

Paul Struckers

... de hazelnoten.

Laat enkele hazelaars een klein bosje vormen voor de eekhoorns of plant ze in een gemengde heg. Dan is snoeien of periodiek tot op de grond afzetten nodig.

Paul S.

Grootoorvleermuizen in de kerk van Halle-Zoersel

Op 1 juni gingen we met de vleermuizenwerkgroep voor het eerst dit jaar de uitvliegende grootoorvleermuizen van de Kerk in Halle tellen. Er is al lange tijd een kraamkolonie gehuisvest daar. Toch was het best spannend want ze hadden een tijdje terug aan het dak (en de uitvliegopeningen) van de kerk gewerkt. Vorige zomer hebben we avonden lang, uren aan een stuk naar de dakvensters gekeken waarlangs ze al jaren uitvlogen. Helaas zonder resultaat... er was geen grootoor te zien. We vreesden dat de werken aan de kerk een grote impact op de kolonie zou hebben gehad. Tot we op het eind van de zomer 2021, eerder toevallig terwijl we een babbeltje deden met de conciërge, vooraan aan de kerk plots een grootoor zagen uitvliegen. Ze hadden een andere uitvliegopening gevonden! Toch nog hoop op het voortbestaan van deze prachtige maar zeldzame diertjes.

Dus afgelopen woensdag, 1 juni, met een beetje spanning in ons lijf, een pintje in de hand, stonden we veel te vroeg (de zon was nog niet onder) te staren naar een dakkapel aan de

voorkant van de kerk. Het duurde lang voor de eerste grootoorvleermuis zich liet zien, maar ze was er en ze was lang niet alleen! 42 grootoorvleermuizen zagen we de kerk uitvliegen. Een opluchting... onze vledervrienden hadden zich weten aanpassen. Voldaan konden we na een lange avond ons bed in...

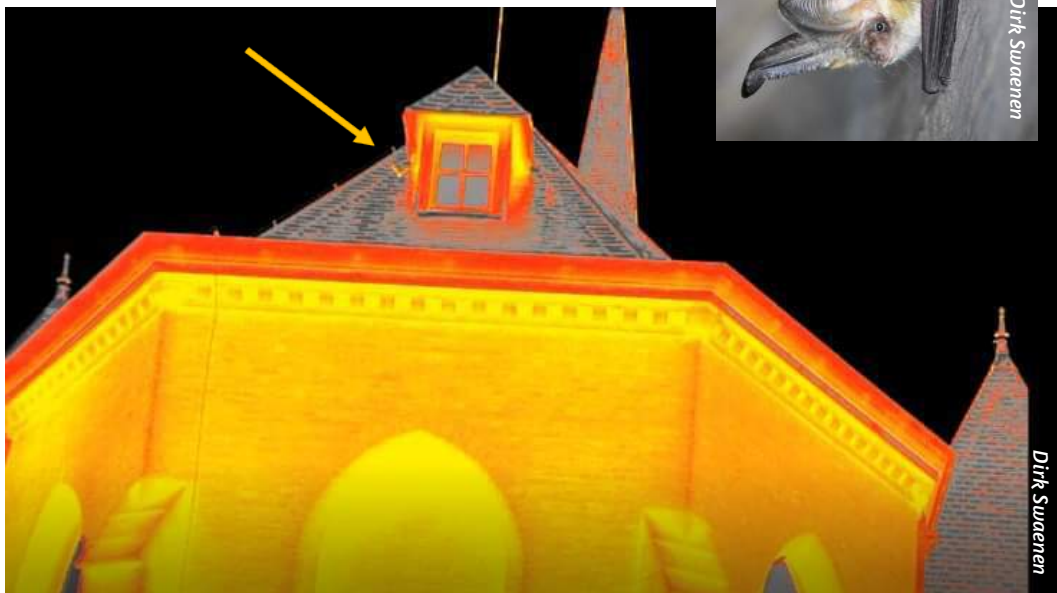
Op de foto van de nachtcamera van Dirk zie je aan de linkerkant van de dakkapel een grootoorvleermuis uitvliegen. Ook uit de geluidsopname is duidelijk te zien dat het om grootoorvleermuizen gaat.

Groetjes van een enthousiast vleermuizenteam!

Annelies V.E.

Dirk Swaenen

Dirk Swaenen

Bevers in Blommerschot-De Kluis

De eerste waarneming van bever dateert van begin vorig jaar. Eerst werden door Jos Renders knaagsporen ontdekt aan struiken langs de Delfte beek; kort nadien volgde een eerste opname door de trailcam van co-conservator Peter. De dieren komen vanuit de richting Zandhoven en kunnen moeiteloos onder de E-34 autosnelweg door zwemmen. Vraag was of ze zich ook nog meer stroomopwaarts zouden wagen, richting De Kluis. Op 22 februari volgde het antwoord, via een opname door de trailcam van co-conservator Paul. Door hevige regenval van de voorbije dagen was het beekpeil

sterk gestegen. Het dier zat in De Kluis op een boomstam die normaal boven het wateroppervlak hangt maar nu gedeeltelijk ondergelopen was. Nadien volgden nog sporen in Blommerschot, ongeveer op de plek waar een jaar voordien de eerste bever was gefilmd. Hazelaars langs de beek werden ofwel van knaagsporen voorzien, ofwel werden stammetjes afgeknaagd. Wordt dit de voorbode van een heuse beverdam in ons reservaat?

Paul S.

Hop in Zoersel

Op 4 mei heeft een hop gedurende een hele tijd zijn buikje rond gegeten op een gazon in de Smissestraat in Zoersel. De foto werd genomen door Cecile Biron om 7u31. 5 minuutjes later was hij verdwenen. Volgens ons bestuurslid Wim Veraghtert zijn er dit jaar veel waarnemingen van de hop. Het zou om de eerste waarneming in onze afdeling gaan.

Even voorstellen...

Herman Van Looken

In onze afdeling zijn meerdere goede natuur-fotografen actief. Een van hen is Herman Van Looken. Hij heeft sinds kort 85 lentes op zijn teller. Dat leek ons een mooie aanleiding voor een gesprek. Trouwe lezers van ons afdelings-tijdschrift kennen Hermans werk o.a. van de voorplaten van 2019/1 (ekster op schaap), 2020/3 (bosmuis), 2021/1 (bosuiljong), 2021/3 (roek) en 2022/1 (kraanvogels) en foto's bij diverse artikels.

Hoe is je belangstelling voor de natuur ontstaan?

Ik groeide op in een gezin met vijf jongens en twee meisjes. We woonden aan de rand van Merksem, in een huis met een tuin tussen vier muren. Tijdens de oorlog, maar deze gruwel

besepte ik als kleuter niet ten volle, wandelden we in de lente dikwijls naar het Peerdsbos over de hobbelige keien langs de Hortsebaan. De hofgrachten van Amerloo en Den Horst waren steeds tot aan het randje toe gevuld met water. Hier zag ik vol bewondering voor het eerst de felgekleurde stekelbaarsjes rondzwemmen. In de antitankgracht die we den Djepner noemden wemelde het van salamanders. Met blote voeten in het water kwamen de bloedzuigers als platte lintjes onmiddellijk toe gezwommen. Griezellig was dat. Moeder deelde met ons haar belangstelling voor bloemen en planten. Ze leerde ons ook het schouwvegerke of de zwarte roodstaart kennen, de veldleeuwerik die soms boven de tuin hing en de koekoek die ieder jaar present was in de hoge eiken van de Bredabaan. In de zomeravonden in de schemering

Herman (rechts) toont als vogelringer een geringde watersnip aan leden van De Wielewaal in de jaren '70.

keek ik naar de nog talrijk voorbij vliegende vleermuizen, die acrobatische toertjes uitvoerden als ik kleine steentjes omhoog wierp. Moeder had een rotstuintje van steenpuin aangelegd. Ik wou niet achterblijven en plantte heel enthousiast zevenblad en klein hoefblad in de tuin. Het zevenblad woekerde na een jaar al door heel de tuin tot ongenoegen van mijn vader. Hij was ook wel natuurgericht maar liet dit minder blijken. Voor de oorlog was hij geabonneerd op Weetlust, het tijdschrift van Jos Van Limbergen. In de oorlog moest daar publiciteit voor de Duitsers in staan, wat het einde van het abonnement betekende. In dit tijdschrift stonden wel heel wat interessante dingen over de natuur, vooral over de sterrenhemel. Mijn vader gaf me ook de flora van Mac Leod, die ik wel erg moeilijk te gebruiken vond. Ieder voorjaar moesten we wel de rupsen van de koninginnenpage wegplukken van de wortelplantjes, en de grote groene rupsen van de ligusterpijlstaart die knabbelde aan de bladeren van de sering. Maar zo leerde ik ze ook wel kennen.

Begin jaren vijftig werd ik lid van De Wielewaal. We wandelden elk voorjaar van de Royerssluis tot aan de reigerkolonie van Berendrecht. In het najaar waren er leerrijke paddenstoelen-

wandelingen in het Peerdsbos, onder leiding van Louis Imler. Met een schoolkameraad die aan het Fort van Merksem woonde liepen we met regelmaat langs de brede rietkragen. Daar broedde de grote karekiet nog in groot aantal. We hoorden soms in het riet de jonge koekeuken bedelen om voedsel. Deze rietkragen waren jaren later geheel verdwenen. Daar zag ik voor het eerst tijdens een koude winter een roodkeelduiker. Bij mijn kameraad broedde in de tuin ieder jaar de gekraagde roodstaart in een nestkast. In Den Brem te Merksem observeerden we grauwe klauwier, geelgors, fitis of het ovenmakertje, en ook kneu waarvan we soms wel 40 nesten telden. De verrekijker van mijn vader -die volgens hem nog uit de oorlog van 14-18 dateerde- deed daarbij goed dienst. De graanvelden rondom stonden nog vol klapperen en korenbloemen. Ik was wel een echte verzamelaar. Behalve een herbarium legde ik ook een mineralencollectie aan, met o.a. een groot stuk asbest, dat fijn stof afgaf als je er met een lat op tikte. Toen ik op het internaat in Overijse studeerde richtte ik er een natuurclubje op. Zo liepen we met regelmaat de IJsevallei af waar in de natte beekvallei nog heel wat meiorchissen bloeiden. Mijn belangstelling ging vooral uit naar vogels en planten. Informatiebronnen waren de gekende Geïllustreerde Flora van Heimans, Heinsius en Thijsse, het vogelboekje Zien is kennen, Het vogeljaar van Jac P. Thijsse en nadien ook de Vogelgids van R.T.Peterson. Ik werd toen ook lid van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten en begon al snel vogels te ringen voor het KBIN. Nadien leerde ik ook Roger Arnhem kennen, die het ringstation van Brasschaat leidde en waar ik in de jaren '60 ook deel van uitmaakte.

Professioneel ging ik aan de slag in het bedrijfsleven. Rond 1970 werkte ik voor een baggerfirma enige tijd in Zuid-Afrika. Daar was ik getuige

van de grootschalige vernielingen die aan de plaatselijke natuur werden aangericht bij het aanleggen van een grote haven. Toen besloot ik een radicale wending aan mijn leven te geven en begon helemaal opnieuw, als boswachter bij het toenmalige Bestuur van Waters en Bossen. Zo sloot ik weer aan bij de roots van mijn kinderjaren. Toch verliep dit alles niet helemaal rimpelloos. In die tijd was 'Waters en Bossen' nog bijna uitsluitend op houtproductie gericht. Dit was ook de wettelijke opdracht toen. Gelukkig vond ik als boswachter in het Zoniënwoud een geestverwant in de persoon van mijn overste, houtvester Joseph Zwaenepoel. Een fijne man. Hij was een van de eersten die naar wegen zocht om ook het ecologische aspect in het bosbeheer te introduceren. Samen droomden we van een echt bosreservaat. Dit is er jaren later ook gekomen. Mijn tweede standplaats werd De Inslag in Brasschaat. Daar verlegde ik mijn actieterrein vooral naar heideherstel, herstel van orchideeënrijke graslanden en poelen. Ik werkte toen ook samen met de plaatselijke verantwoordelijken van Natuurreservaten vzw.

In die tijd ging mijn interesse vooral uit naar wilde orchideeën. Ik had die planten jaren eerder leren kennen op een uitstap met De Wielewaal naar Nismes. Vakanties brachten me naar Cyprus, Italië, Zuid-Frankrijk en vooral op de Causses in het departement Aveyron. Toen ik in 1997 met pensioen ging, verhuisde ik samen met mijn echtgenote naar die mooie streek, die als een echte orchideeën hot spot bekend staat. We zouden er 19 jaar blijven. De kleinschalige landbouw, vooral het houden van schapen voor de bekende Roquefortkaas ligt er sinds eeuwen aan de basis van een uitzonderlijke natuurpracht. Ik werd er lid van het AMBA (Association Mycologique et Botanique d'Aveyron), van de LPO (Ligue pour la Protection des Oiseaux), van de werkgroep

S.O.S. Buzards die ijverde voor het behoud van de grauwe en blauwe kiekendief. Soorten die hier ernstig bedreigd worden door industriële en grootschalige landbouw. Ook was ik lid van het SNPN (Société Nationale de Protection de la Nature), een vereniging die ik werkelijk een warm hart toedraag voor de bescherming van de resterende natuurgebieden in de Camargue. We hebben daar werkelijk 19 jaar in een paradijs gewoond. Noodgedwongen keerden we in 2016 terug naar Vlaanderen, vonden een nog betrekkelijk rustig plaatsje in Wildert, wat goed gelegen is voor uitstappen naar de Kalmthoutse Heide en naar Zeeland. We zijn nu dus lid van Natuurpunt Noorderkempen en het Zeeuwse landschap.

Wat betekent natuurfotografie voor jou?

Eind jaren zestig volgde ik bij CVN (nu Natuurpunt Natuuracademie, red.) de cursus natuurgids. Net zoals mijn moeder wilde ik graag mijn belangstelling voor natuur delen. Daar ligt ook de basis van mijn passie voor natuurfotografie. Met mijn opnames heb ik tal van voordrachten gegeven voor heel wat verenigingen, ook in Aveyron. Om nader in te gaan op de vogelfotografie, laat me beginnen met twee soorten vogelfotografen te onderscheiden. Zij die achter alles aanhollen om het te hebben (en vaak te laat komen) en zij die wachten tot de vogel zich vertoont. Het motto van deze laatsten is: geduld, geduld, geduld... Je moet wel een goede kennis hebben van de vogels én van je materiaal. Begin met de vogels te observeren: waar foerageren ze? Naar welke plaatsen komen ze steeds terug? Gaat het om broedgedrag en territoriumafbakening? Deze kennis moet leiden tot beter fotograferen maar ook tot het vermijden van verstoring. Nestfotografie is zeker uit den boze. Daarnaast is goed materiaal een vereiste. Ik werk met een vaste telelens

Jagend woudaapje

met een grote opening (F/2.8). Meer licht in de lens betekent sneller scherpstellen. Meestal fotografeer ik met sluitertijd 1/1250 tot 1/4000 sec. Uiteraard is een stevig statief of een rijstzak (om vanuit het open raam van een auto te fotograferen) onmisbaar. Ook gebruik ik met regelmaat een camouflagenet om me achter te verbergen. Donkere onopvallende kledij vind ik het best. Meestal trek ik ook zwarte katoenen handschoenen aan. Ik heb ondervonden dat vogels opschrikken of zich oprichten bij iedere beweging met de handen. Conclusie: goede vogelfotografie vergt grondige voorbereiding. Improvisatie hoort er niet bij.

Hoewel je niet om een stunt verlegen zit, zoals met de foto van de roek voor onze voorplaat.

Ja, je wilde een foto bij een artikel over roeken. Maar ik vond geen geschikte opname in mijn archief want een voorplaatfoto vergt een spe-

cifieke kadrering. Ik ben dan prompt op zoek gegaan naar een kolonie. Dat was niet zo eenvoudig want waar ik van vroeger roeken wist zitten, bleken ze verjaagd. Uiteindelijk vond ik wat ik zocht en daags na je vraag zat de foto in je mailbox.

Hoe sta je tegenover het natuurbehoud vandaag?

Uit mijn levensverhaal blijkt al dat ik een lange periode van achteruitgang van de natuur heb meegemaakt. Jongeren beseffen en weten niet wat er verloren is gegaan. Dat lijkt me logisch. De klimaatverandering veroorzaakt zeker verschuivingen in de natuur. Een mooi voorbeeld is het oprukken naar het noorden van vele reigersoorten. Kleine en grote zilvereiger, kwak, ralreiger, koereiger. Maar ook de steltkluut, een prachtige steltloper uit Zuid-Europa, neemt toe en brengt bij ons zijn jongen groot. Dit is daarom nog geen verrijking! Er zijn

wel heel positieve ontwikkelingen, zoals in het bosbeheer. Het steeds groeiend aantal leden bij Natuurpunt draagt er zeker toe bij om beter vast te houden wat ons nog rest aan natuur. In Zeeland, waar ik vaak naar toe trek, worden net zoals bij ons heel mooie resultaten behaald met natuurbouw, maar in feite gaat dit toch vooral om compensaties voor wat elders verdwijnt. Zo worden er steeds meer vakantiehuizen in de duinen geplaatst en vogelrijke plassen en kustzones worden nu door een groeiend aantal kitesurfers gebruikt. Toerisme oefent een steeds grotere druk uit op de natuur. Als natuurbeschermer en ook als boswachter heb ik me erg ingezet voor bescherming van de vogels. Het is niet duidelijk of de situatie nu veel verbeterd is. Er is steeds minder handhaving door bezuinigingen bij de overheid. Dus worden ook minder inbreuken vastgesteld. Wat mezelf vandaag betreft, ik zoek bewust die

plaatsen op waar het (nog) goed is en vermijd zoveel mogelijk de plekken waar het fout gaat. Dat is mijn drijfveer om verder te blijven doen.

Dankjewel Herman!

Paul S.

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

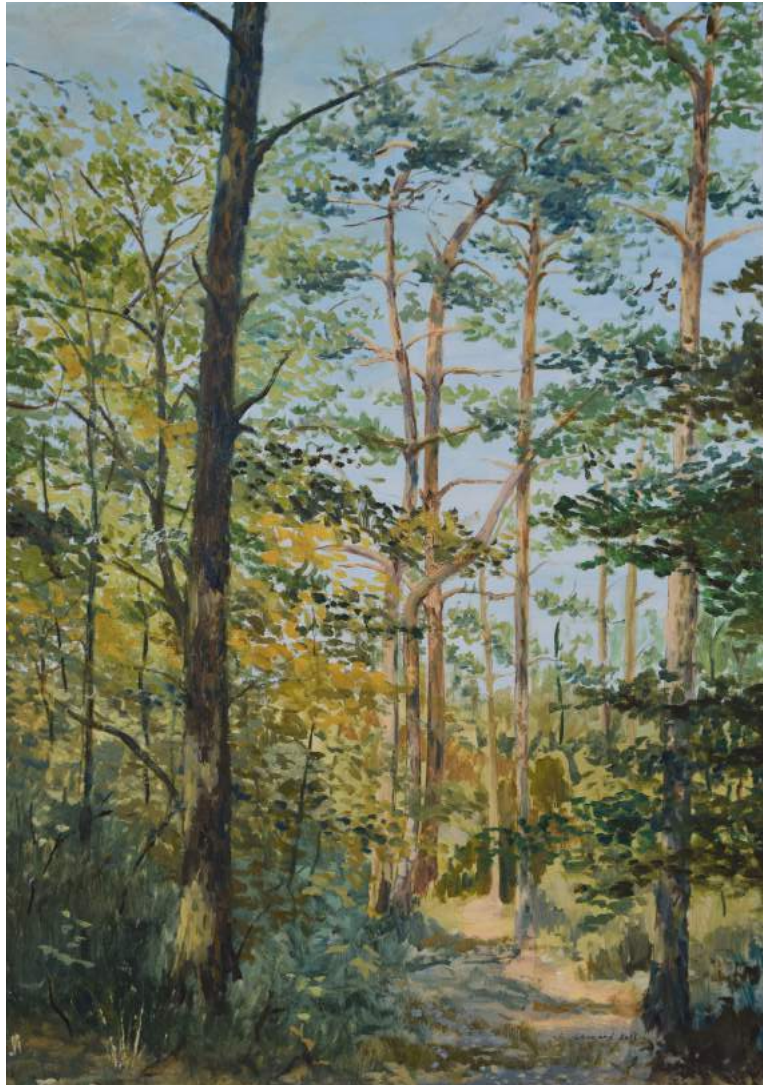
Lierselei 8 2390 Oostmalle
tel. & fax 03/312.03.13

Natuur.cultuur

Antoine Leonard

Na 40 jaar in stedelijke milieus gewoond te hebben verhuisde Antoine Leonard naar het landelijke Zoersel. Het was een aangename verandering. De open ruimte en de afwisselende landschappen met dicht beboste delen boden een ideaal onderwerp voor zijn olieverfschilderijen. De landschapsschilderkunst van eind 19de eeuw is zijn voorbeeld -denk aan Emile Claus en de Franse impressionisten. Heldere kleurtoetsen, het ritme van bladeren en boomstammen vormen de essentie, zonder trukendozen. De schoonheid van de natuur volstaat. Door zijn jarenlange vriendschap met contrabassist Dirk Van Gorp, die actief lid is van Natuurpunt Voorkempen,

ontdekte hij de natuur rond het vliegveld van Malle. Na een tijdje bleek deze omgeving een onuitputtelijke bron van inspiratie; zo heeft hij met deze werken verschillende tentoonstellingen kunnen organiseren.

Opleiding: Academie van Schone Kunsten Antwerpen

Lesgever instrumentenbouw, plastische opvoeding; restaurateur van muziekinstrumenten.

Paul S.

Uitstap naar het Bosreservaat Joseph Zwaenepoel

Op 3 april stonden we met 11 personen klaar om een wandeling aan te vatten naar en door het bosreservaat 'Joseph Zwaenepoel' in het Zoniënwoud.

Joseph Zwaenepoel was houtvester in het Zoniënwoud en begon vorige eeuw, tegen de geploegenheden in, met de uitbouw van een bosreservaat in dit woud. Bedoeling was om het bos daar zijn natuurlijke gang te laten gaan, zonder menselijke tussenkomst. In het begin stond hij alleen met zijn idee, maar gaandeweg kreeg hij meer steun (*zie het interview met Herman Van Looken elders in dit nummer – red.*). In 1995 werd het reservaat officieel erkend en later kreeg het zijn naam. Ondertussen is het sinds 2017 erkend als Unesco-werelderfgoed. Onder de deskundige leiding van Gerard Vanderveken vatten wij de wandeling aan naar het Bosreservaat. We dienden eerst nog een flink stuk te stappen door het Zoniënwoud. Tijdens die wandeling kregen wij heel wat informatie mee over de geschiedenis van dit woud. We passeerden de overblijfselen van een koninklijke renbaan. Ook heel wat planten waaronder goudveil, speenkruid, muskuskruid, bosanemoon, enz.

Het bosreservaat zelf was de moeite om door

te wandelen. Gerard vergastte ons op een 'omleiding' zodat we het reservaat uitgebreid konden bewonderen. Hier staan de grootste beuken van de wereld. Meerdere zijn +45 meter. De oudste boom in dit reservaat zou dateren van 1744. Dat is een respectabele leeftijd. Speciale beuken zoals de 'Tecno' (omwille van zijn lange kaarsrechte stam) kruisten ons pad. We wandelen door het 'bosbad', een erg mooie vallei waar je echt tot rust komt.

De wandeling eindigde met een doorgang door het 'arboretum'. Hier zijn heel wat speciale bomen te bewonderen, waaronder de restanten van 'Dikke Eugene' (vernoemd naar een medewerker met een voor de hand liggende lichaamsbouw).

Het was al een stuk na 13 uur toen we terug arriveerden aan het Bosmuseum. De wandeling was flink uitgelopen, maar daar had niemand van ons spijt van. Dit is een wandeling die om een herhaling vraagt. We hopen dat Paul Stryckers er dan wel bij kan zijn.

Bedankt Gerard voor de mooie en leerrijke wandeling.

Dirk V.

Dirk Vanschoorbeek

Inhoudiging windturbines

In ons vorig nummer las je over het nieuwe natuurreserveaat Den Haan in Zoersel, waarop zich een windturbine van de firma Storm bevindt. De officiële inhoudiging van de turbine vond plaats op 27 februari door gouverneur Cathy Berx. Coöperanten van Storm plantten boompjes aan in het reserveaat, bijgestaan door vrijwilligers van onze afdeling.

Eric Van Peel

Brandhout van onze natuurgebieden

Door bestrijding van de invasieve soorten Amerikaanse eik en vogelkers komt er ook dit jaar brandhout vrij in onze gebieden.

Vanaf 1 juli is er brandhout beschikbaar in de Vallei van de Delfte beek meer bepaald in Blommerschot. Het gaat om Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers.

Vanaf 1 oktober is Amerikaanse eik beschikbaar in de Schijnvallei Zoersel en in de Hegte heyde, beide in Zoersel gelegen.

Aantal m³ is bespreekbaar.

Meer info jos.renders1@telenet.be of 0473/40 35 82 of bij de conservators van deze gebieden.

Natuurcryptogram 6

- A konijnenspeeltje
- B vitaal als een kangoeroe
- C ... met pruimen: het smaakt fantastisch!
- D 3 honden, 4 goudvissen en 5 katten: het is hier zeer ...
- E de smakeloosheid van de Pink Lady
- F het laatste dierengeluid
- G houterige pony
- H maïs en melk oogsten
- I neerslachtige neerslag
- J zoals een dinosaurusei
- K favoriete groente
- L beschermd reptiel
- M voordracht over de roos

A	7		9			12			7										
B	13					22				21			22	5					
C		7				24	17			6									
D		15	16			16			6										
E	18					24		18	4	14									
F	11	14						11			8								
G			2			23				5	1	16							
H			17			21		22											
I	20	4				4													
J						19		10	20	18			15						
K	3					19	1												
L	13	10				12		23											
M	3		2			9			11										8

Op www.cryptochris.be vind je tips, meer opgaven en de oplossing. De juiste oplossing van het vierde natuurcryptogram was INSECTENHOTEL.

Domein de Renesse

kasteel, natuur, cultuur en meer

DOMEIN DE RENESSE VZW

Sinds de oprichting in 1985 is Domein de Renesse vzw uitgegroeid tot een bruisende socio-culturele vereniging met een hart voor erfgoed, natuur en cultuur. We willen bovendien de toeristische troeven van onze gemeente in de kijker zetten. Domein de Renesse vzw wordt vandaag gedragen door een ploeg van meer dan 100 enthousiaste vrijwilligers.

Geniet van ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u), ontdek het mooie park en neem deel aan tal van interessante activiteiten voor jong en oud (zoals boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellingen en concerten). Je kan de mooie zalen van het kasteel ook huren, voor o.a. feesten, fotoreportages, vergaderingen en recepties.

DOMEIN DE RENESSE VZW

 Lierslei 30, 2390 Oostmalle

 03 311 55 91

 www.domeinderenese.be

 info@domeinderenese.be

ZOMERPROGRAMMA

Optreden Roma Jazz VR 1/7 om 20u (deuren: 19u)

Onder de artistieke leiding van F. Lafertin en M. Balogh brengen Slowaakse Roma en bekende Sinti-muzikanten Django-Reinhardt nummers in verschillende muziekstijlen. Prijs: €10 (vkv en leden: €8)

Taxatiedag Kunst & Curiosa ZO 3/7 van 10u tot 16u

Drie kunstexperts van Art Dumay (NL) bezoeken Domein de Renesse om items van bezoekers te taxeren. Prijs: €5 (€4 voor leden)

'Schatten van Vlieg' zoektocht voor kinderen, iedere ZO, MA, WO vanaf 4/7 tem 31/8 van 13u tot 16u

Los allerlei leuke opdrachten in het park en het kasteel op en kraak de code van de schatkist!
Prijs: €2 per kind

Moov openluchtfilm VR 12/8 om 21u (deuren: 20u)

Gratis vertoning van 'The Duke', een heerlijke Britse komedie, op het binnenplein van het kasteel (bij slecht weer in de tent op de feestweide).

ATV Vertellingen MA 22/8 om 20u (deuren: 18u30)

Geniet van de gratis ATV Vertellingen aan het kasteel, met Jade Mintjens als artiest.

Shakespeare toneel DI 30/8 om 19u30

Beleef de heerlijke chaos en magie van Shakespeare's bekendste komedie 'A Midsummer Night's Dream'. Prijs: €22 (-18 jaar: €12)

**Bekijk onze volledige
activiteitenkalender op
www.domeinderenese.be**

BIODYVINO

partner van Natuurpunt

Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C

Biologische boerderijwinkel

- Verse groenten en fruit
- Veel eigen teelt
  - Verse eieren
- Biologisch brood
  - Zuivel
  - ...

Openingsuren:

dinsdag 10-20uur
vrijdag 10-18uur
zaterdag 8.30-16 uur

Heidsiebaan 22
2390 Westmalle

Contact:

03/502 92 99

 wijngaardhof

Wijngaardhof@outlook.com

Joris Vleugels bv
Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorisvleugels.be
www.jorisvleugels.be

Uw biologische verswinkel!

Van de Wervelaan 10 - 2970 Schilde
Tel. 03 384 09 66 - Fax. 03 384 20 16
E-mail: schilde@bioshop.be www.bioshop.be

Uw partner in gezonde voeding!

GREENHOUSES & GARDEN PAVILLIONS

Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!

Natuur.beheer

Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

2BOOTS
Coaching
www.2boots.be

Privé of Zakelijk
Alleen of in team

Natuurcoaching
Stress & Burnout coaching
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB

i.s.m.

Inverde

LOOPBAANCHEQUE

VERKOUBRAAD VIA
VDAB.BE/LOOPBAANCHEQUES

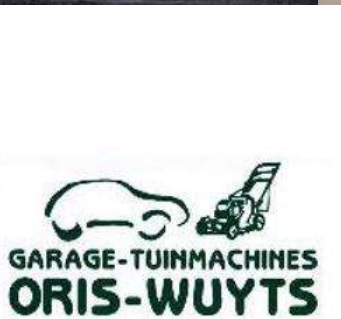
Peter Massy

Coach – Trainer

peter@2boots.be

Tel: 0487 906 180

Nextstep Coaching Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Natuur: beheer

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

Natuur.beheer

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

• **HORTA** •
TUIN & DIER

www.horta.org

ONTWERP DRUKWERK PRINT

www.drukkerijbartels.be

Drukkerij Bartels
Steenweg op Turnhout 42
2330 Merksplas
info@drukkerijbartels.be
0475 455 777

**AFFICHES
DRANKBONNEN
INKOMKAARTEN
FLYERS
BROCHURES
STICKERS
GEBOORTEKAARTJES**

ESTAMINET
PREMIUM PILS

Praatcafé
Oostmallebaan 99
2980 Zoersel
www.surcele.be

Like us on Facebook

Felinea yoga & coaching & relaxatie

www.felinea.be

individueel of in kleine groepjes

Yoga & relaxatie
Natuurcoaching
Stress & Burnout coaching

Felicia Van Hoof
felinea@skynet.be
Tel: 0472 24 66 25
Brakkebos 11 2980 Halle-Zoersel

“De natuur heeft geen haast en toch komt alles tot stand” Lao Tse